ARTIMAGAZINE VAN EN DOOR ARTILEDEN

ARTICULA

no. 3 december 2016

Zes kunstenaars bekroond met Buning Brongers Prijs

Vijftig jaar aanmoediging

Foto's: Wim Ruigrok

Anika Mariam Ahmed

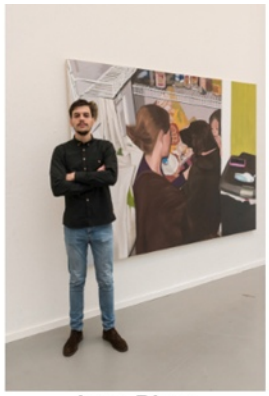

Jurre Blom

Alex Crocker

Nancy de Graaf

Noah Ryu

Steffen Vogelezang

De zes prijswinnaars

Buning Brongers Prijs, het klink als een *tongue twister*, als een kunstzinnig verantwoorde variant van *de kat krabt de krullen van de trap*. De prijzen zijn echter volstrekt serieus en bestaan dit jaar vijftig jaar. Op 2 december zijn ze in Arti uitgereikt. Het werk waarvoor de zes kunstenaars bekroond zijn, hangt tot 18 december op zaal.

Camiel Hamans

Johan Buning (1893-1963), de schilder die de prijs ingesteld heeft, was vanaf 1927 lid van Arti. Zijn naam is nu goeddeels vergeten, maar dat was ooit anders. Op de Biënnale van Sao Paolo vertegenwoordigde Buning Nederland in 1961 met zeventien werken. In 1953 werd ter gelegenheid van zijn zestigste verjaardag in het Stedelijk Museum te Amsterdam een overzichtstentoonstelling aan hem gewijd. Een jaar na zijn overlijden gebeurde dat nogmaals, maar toen in de Rijksakademie.
Buning, die autodidact was, stond bij zijn collegae in hoog aanzien. Kees Verweij liet zich lovend over hem uit, Otto B. de Kat idem, Joop Sjollema en Wim Schumacher net zo, maar ook een jongere als Jan Sierhuis roemt hem.

Aanmoediging

Buning, die een vrij traditionele figuratieve onderwerpkeuze had, valt op door zijn kleurgebruik. Vooral in zijn latere werk zijn modernere invloeden herkenbaar. Geurt Brinkgreve, de grote Arti-bestuurder, noemde Buning in een voordracht in 1953 modern 'omdat hij verleden en heden verenigt in de atmosfeer van een schilderij'. Ook al zal het niet iedereen meteen duidelijk zijn wat Brinkgreve hiermee wilde zeggen, dat de sfeer in Bunings werk iets bijzonders is, lijkt evident. Sommigen noemden hem een 'animist' of 'gevoelsrealist', een schilder bij wie in zijn verstilde voorstellingen de nadruk lag op de atmosfeer. Anderen vonden dat de term 'intimist' beter op Buning van toepassing was, want hij drukte het innerlijke, het emotionele in zijn werk uit.>

Inhoud

Zes kunstenaars kregen vrijdag 2 december in Arti de Buning Brongers Prijs 1

Renovatie van het gebouw van Arti et Amicitiae is dringend noodzakelijk 3

Arti verzamelt geen kunst meer, tot verdriet van een aantal kunstenaars 5

Wat is er te doen tegen de versnippering die de sfeer in de vereniging beïnvloedt? 7

Leonardo werkt niet meer in Arti 7

Uit de sociëteit: een andere blik en biljarten 8

Kort verslag algemene ledenvergadering 9

Elegante dame met rode kater of Dame met kat? Basje Pot verknipt 10

Gebiljart is er in Arti altijd met overgave 12

Chaim Levano is herdacht in Arti 13

Er is nogal wat afleiding voor de serieuze bezoeker van een presentatie 13

Niets nieuws onder de zon: de sociëteit kostte alleen maar geld 14

Hoe het ook zij, Buning behoorde in de naoorlogse jaren bij de oudere generatie, qua leeftijd en qua instelling, maar dat betekende niet dat hij zich afzette of keerde tegen de jongeren en experimentelen. Buning zette zich in voor alle jonge kunstenaars, stijl of school speelde geen rol. Hij, die zelf een jarenlang gevecht had moeten voeren om zich als schilder te kunnen vestigen, rekende het tot zijn plicht en verantwoordelijkheid jonge kunstenaars de kans te geven zich te ontplooien. Daarom richtte hij na de dood van zijn vrouw en muze Titia Brongers een stichting op die tot doel had een aanmoedigingsprijs aan jongere schilders toe te kennen.
Buning zelf overleed kort na zijn echtgenote. Schoonzuster en apothekeres Jeannette Brongers zette het werk van de stichting voort. Na haar overlijden schonk ze haar niet geringe vermogen aan de stichting, die nu tweejaarlijks maximaal tien Buning Brongersprijzen van 4500 euro aan jonge beeldende kunstenaars uitreikt. Tot enige jaren geleden lukte het de stichting om de prijs te bekostigen uit het rendement op het vermogen. Nu de rente zo vreselijk laag staat, moet het bestuur helaas interen. Als de situatie blijft zoals die is, kan de Buning Brongers Stichting nog twintig jaar vooruit, maar dan is het geld op. Vandaar dat de stichting de ANBI-status aangevraagd en verkregen heeft. Schenkingen en bijdragen zijn welkom.

Oud-winnaars

Het bestuur van de stichting, bestaande uit twee oud-prijswinnaars, Wendelien Schönfeld en Chris de Bueger, en twee leden van buiten de kunstwereld, ICT-ers Suzanne Wissenburg en Rogier van Teeseling, benadert de Nederlandse kunstacademies en werkplaatsen om elk maximaal zeven kandidaten te nomineren. Een jury waarin de twee kunstenaarsbestuursleden versterking krijgen van collega-schilders beoordeelt vervolgens de ingezonden schilderijen en tekeningen en kent maximaal tien prijzen toe. Dit jaar completeerden Toon Verhoef, winnaar in 1980, Rijnder Kamerbeek, bekroond in 2006 en Koen Ebeling Koning de jury. Rogier van Teeseling, voorzitter van het stichtingsbestuur, neemt zonder stemrecht deel aan de beraadslagingen.
De winnaars van de editie 2016 van de Buning Brongers Prijs vormen een goede afspiegeling van de jonge Nederlandse kunstwereld: een bekroning in Groningen, een volgende in Enschede, een andere in Utrecht, drie in Amsterdam, waarvan een van de avondopleiding van de Rietveld, een deelnemer aan de Ateliers en de laatste winnaar werkzaam op de Rijksakademie. Drie Nederlanders en drie buitenlanders, een Bengalese, een Brit en een Koreaan.

De winnaars

De Groningse winnares, Anika Mariam Ahmed, komt uit Bangladesh en valt op door haar doeken met fel kleurige, figuratieve vlakken. Werk van haar wordt aangeboden door Saatchi Art. Jurre Blom uit Utrecht won al eerder het Dooyewaard Stipendium, een Utrechtse stimuleringsprijs. Hij maakt indruk met grote houtskoolportretten, die vaak zeer gedetailleerd zijn. Op de website Mister Motley schreef Maarten Burger over hem: 'hier is een kunstenaar bezig die doorheeft hoe anderen naar (zijn) kunst kijken, en hoe hij daar invloed op kan uitoefenen.' De winnaar afkomstig van De Ateliers is de Brit Alex Crocker, een kunstenaar die al aan een vijftiental groepsexposities heeft deelgenomen, in hoofdzaak in Londen. Zijn grote doeken vol organische lijnen en vormen en gezichtachtige afbeeldingen herinneren aan Dubuffet en de Picasso van de Dora-Maarportretten. Nancy de Graaf, die in Enschede gestudeerd heeft maar in Apeldoorn woont en werkt, toont doeken met vlakken waarin globaal weergegeven figuren te herkennen zijn. Noah Ryu uit Korea, waar hij in 2013 reeds bekroond is, werkt nu aan de Rijksakademie. Zijn schilderijen roepen een wereld op van strips en jongensboeken. De laatste prijs wordt uitgereikt aan Steffen Vogelezang. De jury hanteert de alfabetische volgorde. Er bestaat dus geen verschil tussen de prijs voor Anika Marian Ahmend en die voor Steffen Vogelezang. Vogelezang werkt als tekenleraar in het onderwijs en volgt daarnaast de deeltijdopleiding aan de Rietveld Academie. Desondanks is hij immens productief. Zijn website toont negen doeken uit dit jaar, abstracte werken in pasteltinten.
De winnaars van de Buning Brongers Prijs exposeren tot 18 december een deel van de werken waarmee ze in de prijzen zijn gevallen, aangevuld met ander recent werk, in Arti. Daarnaast verzorgt de stichting een professioneel uitgegeven catalogus van de laureaten.<
www.buningbrongers.nl

Foto's: Wim Ruigrok

Bestuursvoorzitter Rogier van Teeseling

Veiliger, economischer, hygiënischer

Verbouwing dringend noodzakelijk

Arti et Amicitae moet verbouwd, dat zal iedereen duidelijk zijn die er wel eens naar de wc gaat, een kijkje in de keuken neemt of met een verstuikte enkel naar de tentoonstellingszaal wil.

Tia Lücker

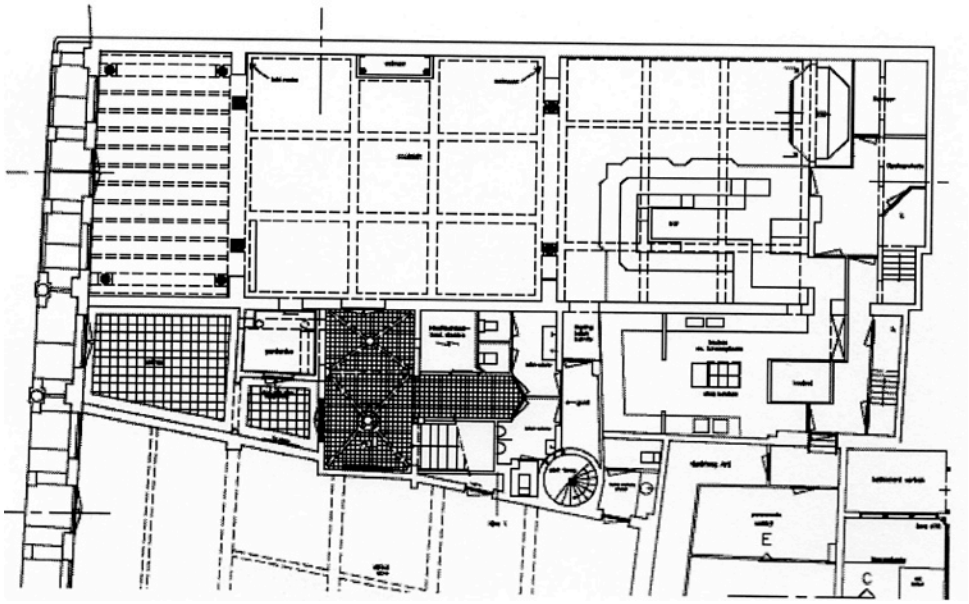

Bestaande indeling begane grond

Het verbouwingsplan ligt er, mede dank zij de Commissie van Bijstand (CvB), bestaande uit Geert-Jan Kemme, Koos Vercouteren en Jaap van Loenen. Het Masterplan voor de renovatie van de tentoonstellingsruimtes en de sociëteit is gemaakt in de jaren 2012-2015. Ook leden van het bestuur en twee adviseurs, namelijk een bouwfysicus en een ontwerper van binnenklimaatistallaties, waren betrokken bij het maken van het plan. Het is uitgewerkt door architectenbureau Rappange en Partners. Toen het plan werd gemaakt en het voorstel werd geschreven waren de drie lieden van de CvB kunstlievend lid van Arti et Amicitiae.
Het jaar 2016 was voor interne discussie en het bepalen van het beleid voor financiering en uitvoering. Het plan werd in januari 2016 door de commissie gepresenteerd aan het bestuur; het is toen door het bestuur aanvaard. Maar het plan is nog steeds niet door het bestuur gepresenteerd aan de Algemene Ledenvergadering (ALV).

Noodzaak

Kunstenaarsvereniging Maatschappij Arti et Amicitiae wil onder mee een bijdrage leveren aan de verbetering van de positie van de kunstenaar, blijkens de officiële doelstelling. Om die doelstelling te realiseren worden allerlei activiteiten ondernomen.

De horecavergunning vervalt, de klimaatbeheersing is onvoldoende, de keuken is onzichtbaar, onhygiënisch en oneconomisch, het gebouw is niet toegankelijk voor mindervaliden

Maar... het huidige gebouw voldoet niet meer aan de vergunningseisen en daarom is renovatie dringend noodzakelijk.
Althans als Arti en Amicitiae in de vorm wil blijven bestaan.

Aanleiding om te komen tot renovaties is de kans dat de horecavergunning vervalt, de klimaatbeheersing onvoldoende is, de keuken onzichtbaar, onhygiënisch en oneconomisch is en dat het gebouw niet toegankelijk is voor mindervaliden.
Wat dient te worden aangepakt? Allereerst zijn de ventilatie- en klimaatvoorzieningen versleten. Verder is de keuken inefficiënt ingericht, voldoet niet aan de eisen voor hygiëne en is moeilijk schoon te houden. Opslagruimte is er nauwelijks.
Mensen die niet goed ter been zijn hebben nu een probleem, er moet onder meer een lift komen. De toiletgroepen zijn verouderd, onhygiënisch en te klein. Om het nog maar niet te hebben over de stank.

Renovatie

Wat behelzen de belangrijkste plannen voor restauratie? Onder meer een lift in het voorportaal naar alle verdiepingen, een toegangsbalie, een controleerbare en veilige (kogelwerend glas) aan het Rokin, nieuwe en ruime toiletgroepen, een invalidentoilet en een overzichtelijke, ruime garderobe.
Ook in de sociëteit verandert het een en ander. Er komen twintig zitplaatsen bij, de bar wordt verplaatst in de richting van de rookruimte.

Door de verbouwing wordt de bruikbaarheid groter, het wordt veiliger, economischer en hygiënischer

Waar nu het wandmeubel achter de bar is, komt de nieuwe open keuken die voldoet aan de strengste hygiëne-eisen.>

Er worden maatregelen genomen waardoor sociëteitsbezoekers kunnen zien hoe het eten wordt klaargemaakt in de keuken en er toch geen etensluchten in de sociëteit komen. Er komt een spoelkeuken met automatische bandinstallatie voor de vuile vaat die gasten er brengen.
Er komt een opslagruimte en een koel-vriescel. Een magazijn voor droge of gedroogde produkten komt dicht bij de keuken.

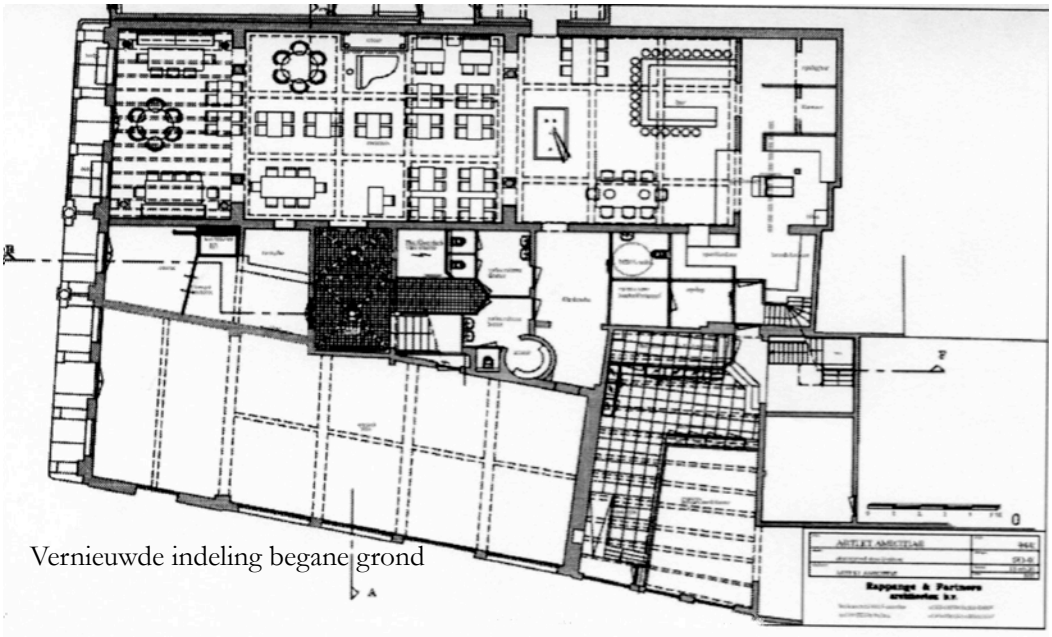

Vernieuwde indeling begane grond

De uitvoering kan in fases, bijvoorbeeld tijdens de zomersluiting

Ook worden de tentoonstellingszalen beter doorgankelijk gemaakt voor mensen met een lichamelijke beperking en er komt een verbeterde klimaatbeheersing.
Samengevat: het oppervlakte wordt iets groter, de bruikbaarheid wordt groter, het wordt veiliger, economischer en hygiënischer dan nu.

Financiering
Een nieuwe commissie zal worden belast met uitvoering van het plan en de financiering. Kosten voor het geheel worden geschat op drie miljoen euro. Naast de eigen inbreng zullen sponsoren gevonden moeten worden voor rond de 1,25 miljoen euro.
Het hoeft natuurlijk niet één sponsor te zijn. Door sponsoring van afzonderlijke onderdelen kan de uitvoering in fases worden gedaan.
Een groot deel van de verbouwing kan worden gedaan tijdens de zomersluiting, zodat er weinig overlast is voor de leden. De verbouwing kan gefaseerd, de financiering dus ook.
Er is sprake van verwaarlozing en achterstallig onderhoud. In het verleden is er goedkoop aangerommeld en de schade die daardoor is ontstaan, moet nu hersteld worden.

Anticommercieel
Koos Vercouteren, een van de CvB-leden, is bouwkundig ingenieur, gespecialiseerd in realisatie van ingewikkelde bouwprojecten. Hij was ruim vijftien jaar lid van Arti et Amicitiae. Vercouteren: 'Vriendschap was mijn motivatie voor het maken van dit plan. Er is weinig vriendschap tussen kunstenaars onderling en kunstlievenden, dat is essentieel in acquisitie. Kunstenaars willen hun werk verkopen en kunstlievenden willen uitleg waarom het werk interessant is. Maar er is sprake van een dodelijke anticommercialiteit. Kunstenaars worden nog steeds niet opgeleid om hun kunstwerken bij een grote groep zo aantrekkelijk mogelijk onder de aandacht te brengen. Arti et Amicitiae is bij uitstek bedoeld om daar gelegenheid voor te geven. De kunstenaarsvereniging Arti en Amicitiae, dat zijn de leden, zouden hoffelijk moeten zijn voor kunstenaars én kunstlievenden.'
Arti et Amicitiae verbindt immers kunst en publiek in een vriendelijke omgeving. Kunstenaars en kunstlievenden treffen elkaar in de sociëteit.
De praktijk is echter weerbarstig. Vercouteren vindt dat hij als bouwkundige zijn bijdrage heeft geleverd. Alles is tot in de perfectie voorbereid. Nu is er een besluit nodig. De vraag is waarom de ALV zich er nog niet over heeft kunnen buigen.<

Belangstellenden kunnen het zeer leesbare masterplan aanvragen bij het secretariaat : adrienne@arti.nl

colofon

Articula is een programma- en verenigingsmagazine van Arti van en door Artileden

Hoofdredactie: Camiel Hamans
Eindredactie: Tia Lücker
Redactie: Edu Braat, Simon Barteling
Fotografie: Wim Ruigrok
Vormgeving: Frans Smit

Kopijaanwijzingen en advertentie-tarieven: zie website:
http://www.arti.nl/algemene-informatie/de-vereniging/#articula

Emailadres: articula@arti.nl

Het Artidepot met de vroegere conservator Lotje Pasteuning

Door aankoop van actueel werk kan Arti laten zien wat er leeft in de kunst

Arti als verzamelaar

Arti is meer dan een paar tentoonstellingszalen, een biljart en een buffet. Goed verborgen voor vreemde ogen beheert Arti een eigen collectie. Grotendeels bestaand uit werken van lang overleden leden, want nu verzamelt Arti niet meer. De laatste aankoop is een groot zwart schilderij van Frank Ammerlaan, dat in 2009 is gekocht en in het trappenhuis hangt. Maar dat was een incidentele aankoop.

Camiel Hamans

In vroegere jaren was dat anders. Toen ondersteunde Arti et Amicitiae kunstenaarsleden met regelmaat door werken te kopen. Op exposities die in eigen huis georganiseerd werden, maar ook door opdrachten te verstrekken, bijvoorbeeld voor het eigen Weduwen- en Wezenfonds dat jaarlijks premie-uitgaven produceerde, waarvoor het bestuur leden aanzocht om grafisch werk beschikbaar te stellen.
Met de veranderde maatschappelijke positie van kunstenaars is de rol van Arti mee veranderd. Niet langer ook ondersteuner van kunstenaars. Daarom is ook de verzamelfunctie opgegeven. Ten onrechte vinden Harald Schole en Alexander Schabracq. Zeker nu de positie van kunstenaars zo verslechterd is.

ARTI4EVERYOUNG
Er moet een nieuwe collectie gevormd worden, stellen de beide actieve leden, want door aankoop van actuele kunst kan Arti laten zien wat er leeft in Arti en in de kunst. Een bijdetijdse verzameling bewijst hoe Arti de jonge kunst en kunstenaar steunt en een plaats geeft in de vereniging. Jonge leden zullen zo'n aankoopbeleid waarschijnlijk als stimulans ervaren en daarom eerder lid worden. Tegelijkertijd biedt het kunstlievende leden de kans hun belangstelling op materiële wijze waar te maken. Arti heeft een waardevolle, maar nu statische verzameling. Dat sluit slecht aan bij het idee van een levendige en op verjonging gerichte vereniging. En waarom zou Arti een oude collectie bewaren en conserveren, als daar geen vervolg aan gegeven wordt.
Schole en Schabracq hebben hun mening kracht bijgezet met een expositie. Harald Schole organiseert sinds 2014 de exposities in de sociëteit, waarbij hij de nadruk legt op de collecties van leden. Een van de kunstenaars die daar recentelijk een deel van zijn verzameling heeft laten zien is Alexander Schabracq. Nu hebben ze opnieuw de handen ineengeslagen en hebben met hulp en advies van Mart van de Wiel, de onlangs benoemde conservator van de Arti-collectie, een nieuwe sociëteitstentoonstelling samengesteld, Arti4everyoung, bestaande uit werken uit het eigen depot aan de haardkant en op de tegenover liggende wand werken van jongeren, die naar het idee van de curatoren het verdienen om opgenomen te worden in een vernieuwde Arti-collectie.>

Collectebus

Zo hangen de negentiende-eeuwse historieschilder en Artibestuurder Jan Willem Pieneman en Jan Weissenbruch, die de Vermeer van de negentiende eeuw werd genoemd, vanwege zijn romantische stads- en riviergezichten, waarop hij nu verdwenen monumenten nog net op tijd voor het nageslacht vastlegde, ongeveer tegenover Merel Noorlanders papiercollages en objecten. Werken van Marius Bauer, Thorn Prikker en Amsterdamse Joffer Lizzy Ansingh, gaan een stille discussie aan met foto's van Maarten Rots.

Jan Weissenbruch, de Vermeer van de negentiende eeuw

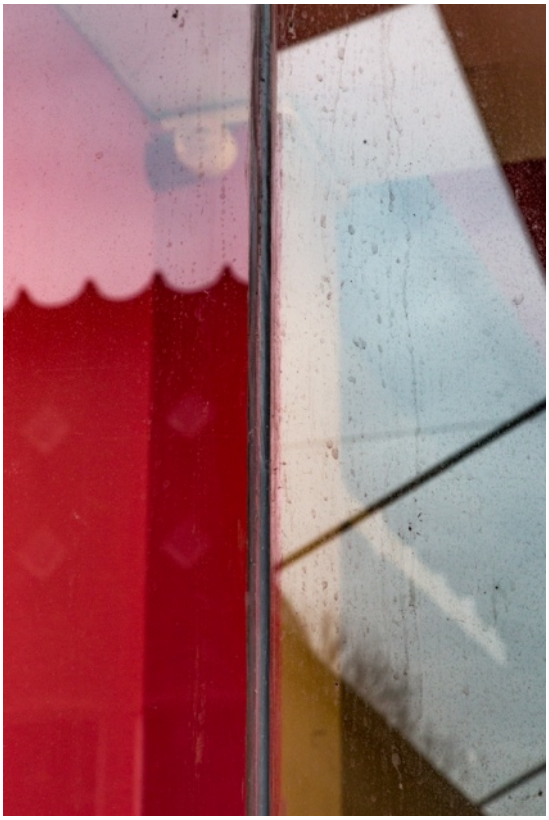

Marten Rots - zonder titel

Een moderne en seculiere collectebus. Als er voldoende opgehaald wordt, zijn de initiatiefnemers van plan een van de werken van een jongere deelnemende kunstenaar voor Arti te verwerven. Welk werk hangt onder meer af van de hoeveelheid geld die ingezameld wordt. Als iemand een forse donatie doet, mag hij meebeslissen over de keuze. 'Maar het moet niet bij een eenmalige aankoop blijven,' stelt Harald Schole. 'Eigenlijk zou Arti van alle leden een werk moeten hebben. Dat zou je als vereniging moeten willen.'<

Mommie Schwarz - Biljartende Jan Sluijters

ARTI4EVERYOUNG tot en met 31 december in de sociëteit

Arthur Stokvis en Yurie Umamoto laten zien hoe hun werk de vergelijking met nog actieve, oudere Artileden als Jan Sierhuis, Ama Kaag en Kiki de Haas, die nog tot een generatie behoren van wie Arti nog wel verzameld heeft, glansrijk kunnen doorstaan. En wie wist dat er diep in de archieven van Arti een biljartende Jan Sluijters verborgen lag, vastgelegd door Mommie Schwarz?
Schole en Schabracq dagen niet alleen Arti et Amicitiae uit. Zij nemen een concreet initiatief. Bij de deur staat een grote fles, de Reddot, waarin giften voor een nieuw te vormen aankoopfonds gestopt kunnen worden.

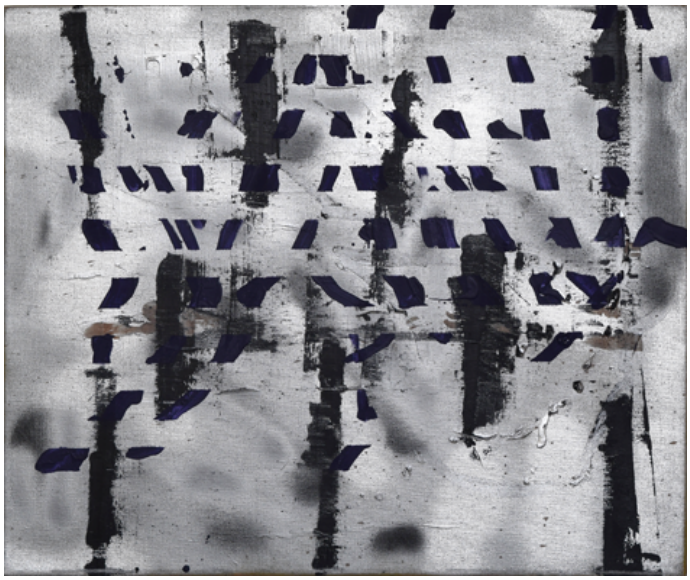

Arthur Stokvis - Tiger 2

Reactie gevraagd

Een van de manieren waarop je als lid kunt bijdragen aan de vereniging is door te reageren. Dat kan door naar een opening van een tentoonstelling te gaan of een van de vele activiteiten bij te wonen die door de sociëteitscommissie of andere actieve vrijwilligers in het gebouw georganiseerd worden.

Edu Braat

Voor degenen die iets organiseren, is een goede opkomst een belangrijk deel van hun beloning. Er gebeurt nogal wat in Arti, elke week zijn er dingen te doen. Die worden aangekondigd in de weekbrieven die de leden per email ontvangen en middels Facebook. Maar het komt regelmatig voor dat er maar weinig mensen komen opdagen bij een activiteit. Dat is sneu voor de organisatoren, die er tijd en moeite in hebben gestoken. Soms lijkt de geringe belangstelling te wijten aan een ongelukkig gekozen tijdstip of aan het onderwerp, soms ligt het aan het weer (als het regent of stormt blijven mensen liever thuis en als de zon schijnt prefereert men een terras) en verder geldt voor iedereen dat er (veel) meer dan voorheen te doen is in de wereld, om met Thorbecke te spreken. Kiezen uit het enorme aanbod wordt steeds moeilijker en er ontsnapt bij alle dagelijkse informatie makkelijk iets aan de aandacht.

Fnuikend voor het animo

Zo waren er recent op een speciaal voor hen gehouden workshop over de consequenties van de VAR. maar drie kunstenaarsleden aanwezig en meldde helemaal niemand zich aan voor een cursus schrijven van subsidieaanvragen. Dat is verbazend, want Arti telt ongeveer zeshonderd kunstenaarsleden plus nog een flink aantal kunstlievende leden die als kunstenaar actief zijn. En door de bezuinigingen in de kunstensector zijn er heel wat die moeite hebben hun hoofd financieel boven water te houden en dan zou zulke praktische informatie toch meer dan welkom zijn, zou je denken. Als er niemand komt opdagen is dat fnuikend voor het animo om iets te organiseren. Een andere factor die maakt dat leden die in hun enthousiasme iets willen willen doen voor de vereniging afhaken, is de trage besluitvorming in Arti. Wie zich tot het bestuur wendt met een voorstel, moet vaak lang wachten tot er gereageerd en besloten wordt, is een veelgehoorde klacht. Niet geheel onbegrijpelijk, want ook het bestuur heeft steeds meer te doen en bestaat eveneens uit vrijwilligers die maar over een beperkte hoeveelheid tijd en aandacht beschikken.
Al met al lijkt versnippering de sfeer in de vereniging in toenemende mate negatief te beïnvloeden. Een probleem dat zich overigens ook bij vele andere organisaties voordoet. De vraag is, wat doen we eraan? Als u daar een oplossing voor ziet, reageer dan vooral, naar articula@arti.nl

Foto: Wim Ruigrok

Combinatie met eigen bedrijf werd te veel

Leonardo werkt niet meer in Arti

Leonardo was niet alleen interim-manager en de man achter de bar in de sociëteit, maar is ook eigenaar van een bureau dat toeristische rondleidingen organiseert. Jarenlang heeft hij die beide werkzaamheden gecombineerd.

Tia Lücker

'Uiteraard mis ik de collega's en de leden, vandaar dat ik zal blijven komen. Ik heb het Arti-lidmaatschap gekregen tot en met eind volgend jaar, dus dat is geen probleem.
Leonardo Semeleer (34) werkt niet meer in de sociëteit van Arti. Hij was assistent-manager, later interim-manager, het laatste jaar samen met Hannah Oul-Hadj, en heeft daarnaast achter de bar gestaan.
'Ik heb een goede tijd gehad en ik heb er van genoten. Arti is een inspirerende plek.'
Hij heeft veranderingen gezien: 'De verhouding tussen het personeel en de leden is verbeterd. En ikzelf kreeg steeds meer feeling met de club omdat ik meer van de achtergronden van kunst leerde.'>

Arti was altijd gedoe, vroeger en nu, vooral door besluiteloosheid. ‘Ik heb er het beste van gemaakt, ’ zegt Leonardo en hij lacht erbij, ‘Bovendien had en heb ik een goed lopend bedrijf.’ Hij begon als gids tijdens zijn studie economie. Maar het bedrijf waar hij voor werkte liep niet zo goed en toen is hij voor zichzelf begonnen met thematours voor scholen en bedrijven. Voor de vaste inkomsten – hij heeft twee zoontjes van acht en vier jaar – is hij in 2010 ook bij Arti gaan werken. Inmiddels is zijn bedrijf – Amsterdam Travel Café – zo uitgebreid dat het punt is bereikt dat de combinatie van werken bij Arti en voor het eigen bedrijf niet meer gaat.
‘Voor mij was het de perfecte combinatie: enerzijds vrijheid en buiten zijn en anderzijds collega’s en een pensioen. Het was een beetje seizoenswerk, ik werkte meer bij Arti als het nodig was; in de winter was het druk en in de zomer rustig.’

Vlag hijsen
‘Ik heb nu geen collega’s meer en geen 1600 kennissen, zoals bij Arti, wel klanten. Dat is wel even omschakelen, de verhouding is anders. Ik ben niet zo bazerig, maar ik moet wel de vlag hijsen.’
Hij vindt dat hij moet meedenken met wat er omgaat in de stad – ook het toerisme. ‘Hoe blijf je als stad leuk? Wil je de stad als woonstad houden, dan moet je er iets voor doen. Ik probeer aan mijn tours en rondleidingen een educatief randje te geven en ik ga buiten de gebaande paden. Ik ben een trotse Amsterdammer en dat wil ik ook laten zien, maar wel op mijn manier. En er zijn bijvoorbeeld gelukkig meer bierbrouwerijen dan de Heineken Experience. Er is genoeg te beleven in de stad.’<

www.amsterdamtravelcafe.com

Uit de sociëteit

Aan de wand

Simon Barteling

De eerste dinsdagavond na de zomer na het biljarten nog wat bijgepraat onder het genot van nog een glaasje. Dat hielp om de treurnis over alle gemiste ballen weg te spoelen. Toen ik als laatste genieter de sociëteit verliet, bleek buiten dat ik mijn sjaal was vergeten. Gelukkig deed mijn kaartje het nog en liet de deur zich na de zoemer braaf openen. Sommige zaken kunnen in zo’n situatie soms net wat scherper op je netvlies verschijnen. Vanuit het halletje kwam de Breitner als het ware op me af. Een zwaar Fries trekpaard die een kar trekt op het ijs van een Amsterdamse gracht. Een golf van nostalgie voer door me heen. Een beeld uit een ver verleden, toen de grachten nog stevig dichtvroren.

Foto: Wim Ruigrok

Aan wie deze eyes toebehoren, was niet duidelijk

Vervolgens werd in de lege sociëteit mijn blik naar rechts gezogen, het schilderij van H.W. Jansen, die leefde van 1855 tot 1908 de scheepswerf op Wittenburg. Op de achtergrond de Oosterkerk, een rots in de branding van de tijd.
En dan rechts van het *Gezicht op Wittenburg*… *S E X*. De drie letters vullen een groot deel van het wandpaneel (zie foto van Wim Ruigrok).

Nu doet het woord SEX wel wat met je, maar dat is meer via taal dan beeldkunstig. Aan de wand linksvoor hing een houten vruchtbaarheidsbeeld van een mannetje met een stijve die me al eerder was opgevallen. Misschien had het daar wat mee te maken. In de hoek van het paneel stond ook nog een kort Engelstalig liedje van verlangen: *Let me live behind your eyes*. Aan wie deze *eyes* toebehoren, was niet duidelijk en of het mannelijke dan wel vrouwelijke ogen betrof al evenmin. Het geheel kwam wat bij me over als een bladvulling. Harald Schole, die de exposities verzorgt en in een vorige Articula suggereerde om Arti kunstenaars te laten participeren zou misschien dit wandpaneel daartoe als vaste plek kunnen reserveren. Het is maar een suggestie.

We zijn allen sterk in ‘op-een-haar-na’ caramboles

Het biljarten
Op dinsdagavond danst een aantal al wat oudere heren rond het Arti-biljart. Dat biljart is nog eigenhandig door Berlage gemaakt, in ieder geval ontworpen. Een hele eer dus om daarop te mogen spelen!
Leo Prick is onze kampioen. Die heeft een huis met biljart in Frankrijk waar hij de hele zomer oefent, vandaar. Ad Grootjes, onze secretaris, is onze onderkampioen. Als hij het op z’n heupen krijgt maakt hij ook hele series. Die caramboleert ook nog wel eens bij een echte biljartvereniging ergens in het verre Westen. Voor de anderen is dat niet aan de orde. Wel zijn we allen sterk in ‘op-een-haar-na’ caramboles.>

Foto: Julius van Blokland

De biljartclub

Ulli d'Oliveira, onze voorzitter, maakt soms de meest onwaarschijnlijke ballen via klos of meerbanders. We noemen dat voorzittercaramboles. Daar staat hij dan zelf ook versteld van. Trots op zijn geluk kijkt hij dan om zich heen. Ik ken dat gevoel wel. Ik word - heel goed bedoeld - nog wel eens geadviseerd door onze 'topspelers'. Soms heb ik een eigen opvatting over wat moet kunnen. Dan roepen bij het aanleggen van de stoot Leo en Ad in koor: 'Dat kan niet Simon!' Dat helpt natuurlijk niet. Als mijn speelbal de tweede bal toch raakt, zwelt mijn borstkas ongetwijfeld, net als bij Ulli. Dan is er nog Jan Stuurman, een middenmoter. Die is dol op beschaafde caramboles, waarbij de gestoten bal, na het treffen met de eerste, de tweede bal maar net raakt. Strelen is eigenlijk een beter woord. 'Beschaafde bal, Simon', klinkt in m'n oren nu ik het beschrijf.
Tom Eijsbouts is nog niet zo lang van de partij. Die wint - net als ik - uitsluitend als hij samen met Leo een team vormt, hoewel het samen met Ad wil het ook nog wel eens lukken.
Willem de Klerk doet na een partij schaken vaak ook mee. Hij heeft dan meestal al gewonnen met schaken, maar dat wil hij bij ons nog eens herhalen. Bij het biljarten maakt hij vaak bijzondere ballen, bijvoorbeeld lossebanders door een hoek die voorafgaan aan het caramboleren. Soms drinken we nog een laatste glas om het leven even door te nemen. Dan is het goed dat Arti een sluitingstijd kent.<

De kosten omlaag, de inkomsten omhoog

De 2200e Algemene Ledenvergadering op 29 november was pas een kwartier voor middernacht afgelopen. Er was dan ook veel te bespreken.

Edu Braat

De nieuwe penningmeester Louis van Beurden had een nieuw en verhelderend overzicht van kosten en baten opgesteld, die aan de vier afdelingen van Arti (panden, vereniging, sociëteit en tentoonstellingen) waren toegekend. Interim zakelijk leider Dick Verroen had de jaarverslagen van de afgelopen 25 jaar doorgeploegd en presenteerde een analyse van de exploitatietekorten van de sociëteit. Een en ander leverde veel vragen en discussie op. Wat in elk geval duidelijk werd is dat de renovatie- en verbouwingsplannen voorlopig opgeschort moeten worden. Eerst moeten structureel de kosten omlaag en de inkomsten omhoog.
De nieuwe zakelijk leidster (per 1 februari) Johanna Somers (met ervaring in management van de theaterwereld) stelde zich voor. Voormalig bestuursvoorzitter Arie van den Berg zal erelid van de vereniging worden, zo is besloten.

De stukken voor deze vergadering en het verslag zijn te bestellen bij adrienne@arti.nl

Leden die een bijdrage kunnen leveren bij het oplossen van Arti's problemen zijn welkom op een zitting van de Kunstraad, een commissie van kunstenaars die het bestuur adviseert over de artistieke koers van Arti, op 22 december om 20:00 uur.

Elegante dame met rode kater wordt Dame met kat

Basje Pot verknipt

Kunst is handel. Zelfs in de minder bekende namen zit nog wel geld. Als je het tenminste handig aanpakt, zoals blijkt voor wie de catalogi van de Nederlandse veilinghuizen volgt. Dat doet de Haarlemse beeldhouwer en schilder Peter Dumont.

Camiel Hamans

Zoals het verwacht mag worden van een kunstenaar, heeft Dumont een goed visueel geheugen. Zo viel hem op dat in de catalogus voor de novemberveiling van het Notarishuis Arnhem een portret werd aangeboden dat hem herinnerde aan een schilderij van oud-Artilid Basje Pot (1922-2003). Het Arnhemse portret, formaat 50x60 centimeter, droeg de signatuur van de bekende Dordtse schilder-bohémien Cor Noltee (1903-1967). In de omschrijving stond ook nog dat het portret *marouflé* was, voor niet-kenners: *marouflage* is een techniek waarbij een textiele drager, bijvoorbeeld schilderslinnen, op een onbuigzame achterwand wordt geplakt. Iets dat wel gebeurt bij zwaar beschadigde doeken.

Jaap Jongert herkende het portret onmiddellijk en vroeg zich af waar de kater gebleven was

Rode kater

Dumont herkende Basje op de afbeelding in de veilingcatalogus en vergeleek die met het zelfportret als *Elegante dame met rode kater*, een schilderij dat vorig jaar tevergeefs aangeboden is voor de decemberveiling van Veilinghuis Van Spengen in Hilversum. Daar heette het gesigneerde doek van 114 x 95 cm *Dame met kat*. De overeenkomst was

Foto: Jaap Jongert

Elegante dame met RODE kater Basje Pot

frappant. Dumont waarschuwde Jaap Jongert, executeur van de nalatenschap van Basje Pot. Basje, die kinderloos overleed, was de tweede echtgenote van Jaaps vader, de Rotterdamse schilder en academiedocent Jan Jongert (1910-1992). Jaap Jongert herkende de Basje Pot van de *Elegante dame met rode kater* eveneens onmiddellijk in het Arnhemse portret en vroeg zich af waar de kater gebleven was. Google hielp hem. Toen hij daar zocht op 'rode kat en marouflé' ontdekte hij dat kater Sim 19 juni 2016 als kavel 2037 geveild was bij Veilinghuis Peerdeman in Utrecht. De schilder zou Marie Henri Mackenzie (1878-1961) geweest zijn, een kunstenaar die bekend geworden is door zijn Amsterdamse stadsgezichten. Jongert zocht direct contact met het Arnhemse veilinghuis, want de veiling van het 'Noltee'-schilderij moest daar nog plaats vinden.

Veilingmeester Ties heeft de naam aangepast, maar kon, naar eigen zeggen, niets tegen de vervalser doen, want de 'inbrenger kon te goeder trouw geweest zijn.' Dat is maar zeer de vraag, zoals zal blijken.

Marktplaats

Elegante dame met rode kater is indertijd via de BKR bij verpleegtehuis Tabitha in Amsterdam terechtgekomen, waar Jaap Jongert het in 1999 heeft geleend voor een overzichtsexpositie van Basjes werk. Het doek werd daar in de wandeling *De Barones* genoemd. Eind 2014 ontving Jongert een mail van een mevrouw Elly Leeflang, waarin deze hem vroeg of hij interesse had om het doek terug te kopen:>

Op basis van onderzoek twijfelden we niet aan de echtheid van de rode kat

Foto: Veilinghuis Peerdeman

Rode kat

‘Het schilderij heeft bij de stichting Amsta in het pand aan de Amsteldijk gehangen voorheen Tabita (sic!), dit pand heeft Amsta verkocht aan onroerend goed maatschappijen Cocon, het pand moest leeg opgeleverd worden aan de nieuwe eigenaar ik heb daar mee geholpen bij het opruimen (ik ben zelf werkzaam bij Amsta) tijdens het op ruimen is het schilderij in de afvalcontainer terecht gekomen.

Tijdens het opruimen is het schilderij in de afvalcontainer terecht gekomen

Ik heb het schilderij er uit gehaald en gevraagd of ik het mee mocht nemen daar stemde me (sic) leidinggevende mee in en zodoende heb ik het in mij (sic) bezit.’
Jongert had genoeg werken van Pot en had daarom geen belangstelling. Mevrouw Leeflang heeft het schilderij vervolgens op Marktplaats te koop aangeboden. In een recente mailwisseling met Articula schrijft ze niet meer te weten aan wie ze het werk verkocht heeft noch voor welke prijs.

Handel
Veilinghuis Van Spengen, waar het complete doek vorig jaar is aangeboden, herinnert zich dat het schilderij door een handelaar is ingebracht. Het is aan dezelfde handelaar geretourneerd, toen ter veiling bleek dat er geen belangstelling voor bestond. Wie de inbrenger was, vertelt de veiling vanwege privacyredenen niet. Ook het Notarishuis te Arnhem, waar het uitgesneden zelfportret van Basje geveild is, wil evenmin namen noemen, maar is wel bereid mee te delen dat het doek ‘uit de handel kwam’. Het is op 8 november, als kavel 185, voor 150 euro verkocht, minder dan de oorspronkelijk geschatte opbrengst van € 200 à 300.

Basje Pot 1975

Matth Onderwater van het Utrechts veilinghuis Peerdeman is mededeelzamer. Hij herinnert zich dat het schilderijtje met kat, van 48 x 37 cm, aangeboden is door iemand die aan de deur kwam en dit schilderij plus nog wat anders inbracht. ‘Meestal komen dit soort zaken uit boedels, maar dat was nu niet het geval. Het doekje werd aangeboden door iemand die we kennen van veilingen, een kopende koper, die af en toe ook wel eens wat ter verkoop inbrengt. Ongeveer vijf keer hebben we zaken met hem gedaan. Een echte handelaar zou ik hem niet willen noemen, daarvoor zijn de bedragen ook te laag. Omdat het schilderij een voor Mackenzie afwijkend onderwerp behelst, hebben we een extern adviseur geraadpleegd. Ook is de signatuur onder een blauwe lamp bekeken. Op basis van dit onderzoek twijfelden we niet aan de echtheid.’
Nadat hij op verzoek van Articula de afbeelding in de catalogus van Van Spengen heeft bekeken en de kater op dat doek heeft vergeleken met de rode kat van Mackenzie is Onderwater niet meer zo zeker van zijn zaak: ‘Ik twijfel nu toch wel. De overeenkomsten zijn wel heel erg groot.’ Onderwater zal de koper, die 700 euro heeft betaald voor een Mackenzie die waarschijnlijk een verknipte Pot is, informeren. ‘Maar ik zal de inbrenger, als die zich weer meldt, ook eens vragen waar hij dit doek vandaan had. De katers lijken verdacht veel op elkaar.’ Veilinghuis Peerdeman is vervolgens zo vriendelijk hun professionele foto van kater Sim voor publicatie in Articula ter beschikking te stellen.<

Arti et Biljarti

Aan het eind van de jaren zestig tot het begin van de jaren zeventig, enkele leden herinneren zich dat nog wel, stond er in de sociëteit nog geen bar en alleen meubilair ontworpen door Berlage.

Ria Stork

Onder de kroon stond een bridgetafel met een belletje er boven, een bronzen engeltje, dat diende om aan te geven dat het vaste viertal heren iets wilde bestellen.
Verder stonden er in die periode drie biljarts; twee ontworpen door Berlage en gebouwd bij biljartfabriek Wilhelmina en een zakken- of Russisch biljart met de bijzondere leeuwenpootjes die openvielen als er een bal gepot was.

De competitie werd jaarlijks afgesloten met het biljartdiner

Foto: Wim Ruigrok

Ria Stork

Langs de wand naast de huidige bar was een houten rek waar men zijn keu kon opbergen met behulp van een slotje. Waar nu het pinapparaat staat, hing een prachtig fonteintje waarin de biljarter na het spelen even zijn handen kon wassen.

Competitie
De twee biljarts waren dagelijks druk bezet ook omdat er een biljartcompetitie was waar zeker veertig man aan deelnam. Ik schrijf man maar er waren toen twee vrouwen die meededen, mevrouw Kuijper-Sluijters en mejuffrouw Grooters en jaren later ook onze eerste vrouwelijke voorzitter Dora van der Veen. Er werd niet getutoyeerd, vandaar mevrouw en juffrouw. Er was zoveel animo voor het biljarten dat er zoals dat heet 'afgeschreven' moest worden. Voor de wedstrijden werd het biljart met zorg geborsteld en gezogen. De bedrijvigheid rond de biljarts werd niet door iedereen gewaardeerd en zo kwam er de opmerking: 'Het lijkt hier wel Arti et Biljarti.'

Zilver
Er waren sterke en minder sterke spelers, maar door het bepalen van het moyenne kon men tegen alle deelnemers spelen. Bij de finale was het extra druk, natuurlijk met een scheidsrechter, de zilveren beker voor de winnaar en als poedelprijs een leverworst.
De naam van de winnaar werd op de beker gegraveerd en wie drie keer winnaar was geweest, mocht de beker mee naar huis nemen. Dat is nooit gebeurd want er moest dan wel een nieuwe beker voor in de plaats komen, weer zo'n zware echte zilveren en die waren nogal prijzig.
De competitie werd jaarlijks afgesloten met het biljartdiner. Daarna werd er nog wel met veel plezier op het biljart het spel vlotbruggen gespeeld.
Zou dat bord er nog zijn en wie kent dat spel nog?

Geklik
In 1973 kwam er een echte bar en verdween het Russische biljart. De twee andere biljarten kwamen in het midden van de zaal te staan voor de schouw.
Het werd dus nooit helemaal stil met al het geklik van de ballen.<

Chaim Levano, een avondje nostalgie

Op vrijdag 30 september werd Chaim Levano herdacht die op 22 februari op 88-jarige leeftijd overleed. Hij was een bijzondere en veelzijdige kunstenaar vooral als theatermaker en vertolker van teksten van Kurt Schwitters.

Simon Barteling

In een van de bovenzalen werden films gedraaid met optredens van Chaim Levano door Kees Hin, doorsneden met fragmenten uit een gefilmd interview eveneens door Kees Hin, werden onder leiding van Carel Alphenaar fragmenten gelezen uit producties van Chaim, speelde Paul Prenen stukken van de door Levano in Nederland geïntroduceerde Erik Satie en werd hij herdacht door onder meer Salvador Bloemgarten en Jaap van Heerden. Het leverde een bijzondere en memorabele avond op beneden in de volgestroomde sociëteit na de happening in de bovenzaal. Daar stond een scherm opgesteld waarop foto's voorbij kwamen van Chaim en een leger van mannen en vrouwen die een rol hadden gespeeld in zijn leven. Veel van die gezichten kwamen me bekend voor en bij de zoveelste herhaling viel dan af en toe het kwartje en kwamen oude beelden naar boven.
Zelf kende ik Chaim vaag uit een grijs verleden, uit de tijd van het Resistentie Orkest, waarvan Chaim de pianist was. Dat orkest – misschien een wat te weids begrip voor een sextet – was voor de gelegenheid opnieuw geformeerd en verspreidde vrolijke klanken.
Het Resistentie Orkest werd eind jaren zestig opgericht door violist Hub Mathijsen. Salonmuziek gold toen als oubollig. Zijn broer Joost was aanvankelijk de pianist, maar werd door Chaim vervangen toen het orkest meer professionaliseerde. Joost had toen inmiddels het Koor van Prettig Gestoorde Vrouwen en dat van Nurkse Mannen opgericht waarbij ikzelf af en toe op de viool improviserend en versterkt meespeelde.
Salonmuziek raakte weer helemaal in en daardoor kreeg het orkest ook meer concurrentie. In 1984 zijn de muzikanten met het Resistentie Orkest gestopt.
Joost en Hub leefden nogal heftig, kun je wel zeggen, en ze zijn veel te jong gestorven. Joost overleed in 1991 en Hub drie jaar later. Die avond werd de plaats van Hub ingevuld door violist Joan Berkheimer en die van Chaim door Paul Prenen. De vier jaar geleden overleden violist Ernest Spits (met de lange haren) werd vervangen door Erik Kromhout.
Toen ik wat langer keek herkende ik in het orkest de grijs geworden haardos van violiste Sabeth Pieterson (met rode schoentjes). Fluitiste Mart Benders en cellist Carel Alphenaar, vroeger de spreekstalmeester van het orkest, waren nog steeds van de partij.
Het was een zeer geanimeerde avond en veel te vroeg - voor mijn gevoel - werd de laatste ronde aangekondigd.<

Breitner 2.0

Frans Lasès

Telkens wanneer ik in Arti het schilderij met de paarden zie, moet ik aan die middag terugdenken waarop ik een lezing over Breitner bijwoon. De opkomst is ongekend hoog. Na lang zoeken beland ik op de enige nog vrije kruk aan de bar. Een presentatieduo verzorgt de beeldprojectie en het bijbehorend commentaar. Ik zie potloodschetsen van trampaarden op de Dam en vervolgens het uiteindelijke schilderij. Wel moet ik mij daarbij ver naar links langs het hoofd van de persoon vóór mij bewegen. Probeer ik het via de andere kant, dan beneem ik mijn achterbuurvrouw het zicht. Met een bil op de kruk lukt het mij linksom de causeur en het projectiescherm tegelijk in beeld te krijgen. Er verschijnt een chique joffer op de brug over de Keizersgracht. De schoonzus van Breitner heeft er voor geposeerd. Wanneer ik mijn gestaag stijf wordende nek even ontspan, valt mijn oog op de rokersruimte rechts van mij. Daar worden op een flatscreen verrassende beelden getoond. Ik zie een man - slechts gekleed in een rieten rokje - driftig met zijn enorme geslachtsdeel zwaaien. Hij lijkt een rituele paringsdans uit te voeren. Ik knipper met mijn ogen en probeer mij onthutst op de lezing te concentreren. Op het projectiescherm staat de foto van een bouwput aan de Jacob van Lennepkade. Daaruit zou later de St. Vincentiuskerk verrijzen waar ik regelmatig als misdienaar optrad. Benieuwd of de rietenrokjesman inmiddels is uitgezwaaid, kijk ik zo onopvallend mogelijk opzij. Mijn ogen banen zich een weg langs de hoofden aan de bar. Op de flatscreen nu een man die doende is een geheel ontklede vrouw te benaderen alsof het een Schotse collie betreft. Ik slik even, het verwart mij. Hier is sprake van een ongelijke strijd. Ik was naar Arti gekomen voor een uur cultuur. Manmoedig besluit ik de vleselijke verlokkingen te negeren en mij op Breitner te storten. De schilder nam het met de werkelijkheid niet zo nauw. Gebouwen die hem in de weg stonden, liet hij weg op zijn schilderijen. Ik constateer dat geen van de andere aanwezigen zicht heeft op de flatscreen. Vechtend tegen mijn lusten ervaar ik dat Breitner het aflegt tegen de aantrekkingskracht van het tweede scherm. Dat toont een bezweet en amechtig nahijgend koppel. Op hetzelfde moment is het presentatieduo aan het eind van de voordracht gekomen. Als ik naar buiten loop, blijkt het stevig te regenen. Het is fris.

info@franslases.nl
www.franslases.nl
www.franslases.blogspot.nl

Uit de oude doos

De sociëteit kost alleen maar geld, hoe lossen we dat op?

Bladerend in het notulenboek van de vergaderingen van stemhebbende leden jaar 1938 kwam ik een probleem tegen waarmee Arti ongetwijfeld regelmatig is geconfronteerd en dat ook nu weer speelt: de sociëteit kost alleen maar geld.

Antoinette Frijns

Foto: Stadsarchief Amsterdam

Leeszaal van het Amsterdamse leesgenootschap

In 1938 was de sociëteit verdeeld in een voorzaal om te lezen en waar kaart kon worden gespeeld, een middenzaal met biljart en bar (toentertijd buffet geheten) en een achterzaal om te zitten en te drinken. De hoofdingang bevond zich op Spui nummer 1.
De bibliotheekzaal en het daaraan grenzende leeszaaltje (de hoekzaal aan de westzijde, waar nu de winkel van G-Star zit) werd sinds 4 mei 1935 verhuurd aan de Vereeniging het Nederlandsche Leesgenootschap (voorheen Leesmuseum) voor een bedrag van achttien honderd gulden per jaar en vierhonderd gulden extra om gebruik te mogen maken van de diensten van het personeel van Arti.
Een simpel muurtje scheidde de sociëteit van de ruimte van het Leesgenootschap.

Stand

De kwestie van de sociëteitsbegroting werd door oud-bestuurslid professor Hendrik Jan Wolter in de vergadering van 26 april aan de orde gesteld. Dagelijks bezochten niet meer dan zes à zeven leden de sociëteit, veel te weinig om de begroting sluitend te krijgen. Bovendien vond hij 'dat de stand van een kunstenaarsvereniging niet door een sociëteit wordt opgehouden'. Wolter stelde voor het grootste deel van de sociëteitsruimte te verhuren en een klein deel in te richten als sociëteit.
Penningmeester Arnout Colnot zag dat wel zitten met de achterzaal als soos. Dat bleek echter geen goede oplossing en het buffet bevond zich in de middenzaal.

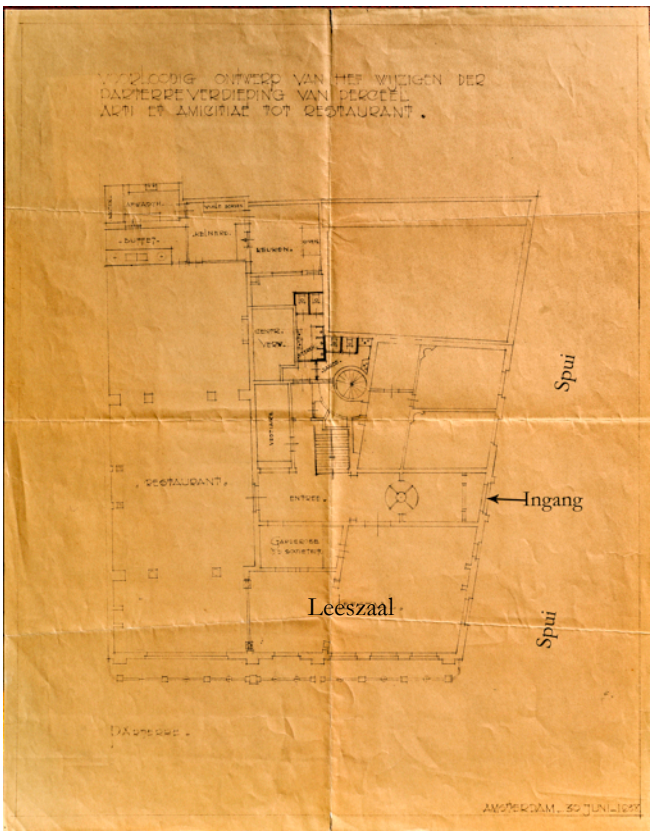

Wolter opperde twee mogelijkheden.
De winkelruimte van Kleman en Berghuijs naast de sociëteit, (Spui nummer 3-5) die een huur opbracht van duizend gulden per jaar, zou met enige bouwkundige aanpassingen tot sociëteit gemaakt kunnen worden en de sociëteitsruimte zou dan verhuurd kunnen worden. Als tweede mogelijkheid stelde hij voor de gehele sociëteitsruimte, alle drie zalen dus, als café-restaurant te exploiteren, de leden zouden daar dan hun consumptie kunnen bestellen. Ook werd de mogelijkheid besproken om alleen de voorzaal en de zaal met het Leesmuseum te verhuren en de biljartzaal met de belendende zaal als sociëteit te behouden.

Pikdonker

Dat zag Wolter nu weer niet zitten want dan zou er een afscheidingswand dwars voor de biljartzaal moeten komen en de achterzaal pikdonker zijn. Hildo Krop merkte op dat door de sociëteit te verhuren van de 7600 gulden die de sociëteit jaarlijks kostte, de kostenpost salarissen, zijnde 4000 gulden, zou komen te vervallen met bovendien het voordeel dat kastelein Bremer, over wie nogal wat klachten waren, dan kon worden ontslagen.>

Zoals een voorzitter betaamt, wilde voorzitter Huib Luns eerst onderzoeken of er geen bezuinigingen konden worden doorgevoerd.
Marinus van Raalte had zorgen over de brandveiligheid van de bovengelegen kunstzalen en vroeg in verband daarmee of Arti de sociëteitsruimte wel zou mogen exploiteren als café. Felicien Bobeldijk, ook van mening dat verhuur het probleem kastelein Bremer zou oplossen, hoopte dat een kleine sociëteitsruimte meer bezoekers zou trekken. Dat was namelijk het geval in Pulchri en als dat in Arti zou kunnen, zou dit de broederlijke geest onder de kunstenaars mogelijk verbeteren, een probleem waar Arti al lange tijd mee tobde. De uitkomst van de discussie was dat met instemming van de aanwezigen een commissie van onderzoek werd ingesteld. Tot de leden ervan werden benoemd Hendrik Jan Wolter, Felicien Bobeldijk, Salomon Garf en Eduard Karsen. Blijkens de notulen van de vergadering van 28 juni had de commissie tot taak de mogelijkheden tot (gedeeltelijke) exploitatie van de sociëteit te onderzoeken en daarover met aannemer Deenik te spreken. Het rapport hierover werd in de vergadering van 29 november aan de leden voorgelegd. Allereerst werd het voorstel van commissielid Wolter besproken, te weten de sociëteitsruimte te verbouwen tot café-restaurant en de winkel van Kleman en Berghuijs in te richten als sociëteit. Dit plan werd afgestemd omdat het te duur was en volgens de aannemer bouwkundig moeilijk uitvoerbaar.

Daglicht

Het bestuur kwam daarop met het voorstel de sociëteitsruimte te halveren, het voorgedeelte als expositieruimte te gaan exploiteren en dat deel met behoud van de betimmering te voorzien van eenvoudige bekleding, de sociëteit te handhaven in de achterruimte en deze ruimte aantrekkelijker te maken door het gekleurde glas van de bovenramen te vervangen door geribbeld glas waardoor er meer licht zou binnenkomen. Het bestuur meende dat de exploitatie van de voorruimte de te maken kosten, geschat op 2000 gulden, zou dekken. In dit plan zou de nieuwe sociëteitsruimte groter zijn dan die waarover Pulchri beschikte en kwam er in Arti een te exploiteren tentoonstellingszaal, geschikt voor zwart-witkunst en beeldhouwwerken, bij.
Jan Sluijters had hierop commentaar. Hij wees het bestuur erop dat sociëteitsbezoekers en ook de leden van de sociëteitscommissie niet over de plannen waren gehoord en dat het plan van het bestuur veel nadelen had: in de achterruimte kwam geen daglicht binnen, was de ventilatie slecht en was de etenslucht uit de woning van de kastelein te ruiken. Het bestuur beantwoordde de kritiek door op te merken dat het niet kon verantwoorden dat de sociëteit jaarlijks voor 7600 gulden op de Arti-begroting stond, dat de sociëteitsbezoekers en de sociëteitscommissie in deze niet te beslissen hadden en dat wat het daglicht betreft de meeste bezoekers pas in de namiddag kwamen en dan voor de gezelligheid het licht opstaken.
De rondvraag leverde nog enige bijzondere opmerkingen op. Kees Heynsius vond door het geringe aantal bezoekers de sociëteit te groot, Bobeldijk vroeg zich af of Arti zich de luxe van een sociëteit wel kon veroorloven en George Rueter zag de sociëteit het liefst verdwijnen.

Kunstlicht

De laatste vergadering in 1938 op 14 december was geheel gewijd aan de plannen van de verbouwing. Naast het plan (plan A) van het bestuur – expositieruimte aan de voorzijde, soos achterin – dienden Sluijters en Krop een eigen plan (plan B) in. Dat plan hield in dat de sociëteit aan de voorzijde en de kunstzaal achterin zou komen. Hun voornaamste argumenten waren dat in hun voorstel de expositieruimte alleen kunstlicht had en 's zomers geen last zou hebben van hinderlijk zonlicht en dat er meer expositiewand was omdat er geen ramen in die ruimte waren. De rondvraag leverde de volgende standpunten op. Bobbeldijk vond de achterzaal niet aantrekkelijk voor een expositieruimte. Frans Evenbag sprak zich uit voor bestuursplan A: dat de schilders niet op de sociëteit kwamen, bewees dat de sociëteit hen niet interesseerde en dat daarom de sociëteit best in de van daglicht verstoken achterruimte kon komen; ook juichte hij toe dat Arti met het aanstaande honderdjarig bestaan een nieuwe expositieruimte (aan de voorkant) zou hebben, maar Bart Peizel zag meer in een afgesloten expositiezaal boven met een gemengde belichting. Van Raalte had er een hard hoofd in dat de verbouwing financieel voordeel zou opleveren en gaf de voorkeur aan verhuur van de bovenzalen voor recepties en vergaderingen zoals Pulchri deed. Voorzitter Luns wenste geen vergelijking tussen Arti en Pulchri. In Pulchri werd in de zalen zelfs gedanst. Bij de stemming volgde de ledenvergadering het bestuur niet in zijn voorstel, plan B van de leden Sluijters en Krop kreeg de meeste stemmen. Het bestuur diende met de sociëteitscommissie over dat plan te overleggen.
Of plan B is uitgevoerd en als dat het geval was of de exploitatie van de sociëteit daardoor sluitend werd, zal aan de orde komen in de volgende aflevering van Uit de oude doos.<

Literatuur: Notulen van de vergaderingen van stemhebbende leden 1935 en 1938.